

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Радостин Вазов

Висше училище по застраховане и финанси

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление 3.8. Икономика

Автор:

ПОЛИНА ДИМИТРОВА КАВРЪКОВА

Тема:

**ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ В НЕФИНАНСОВИЯ СЕКТОР.
(МЕХАНИЗМИ. ДИАГНОСТИКА. ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ.)**

Научни ръководители:

проф. д-р Любка Ценова

доц. д-р Жельо Христозов

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 88/05,04,2022 г. от 02,03,2022г. на Ректора на ВУЗФ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **„ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ В НЕФИНАНСОВИЯ СЕКТОР. (МЕХАНИЗМИ. ДИАГНОСТИКА. ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ.)“**, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Полина Кавръкова докторант с научен ръководител проф. д-р Любка Ценова.

Представеният от Полина Кавръкова комплект материали включва следните документи:

- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;

- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;

Докторантката е приложила 6 публикации.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Представената дисертация е особено актуална със спецификата на изследваната проблематика, съдържанието си и приложените изследователски подходи, методи и направления. Тя обективно и реално представя качествата, уменията и възможностите на Полина Кавръкова, като изследовател, аналитик и професионалист в конкретната област на науката.

Представеният труд могат да се намерят „горещи” проблемни области, формулировки и други съществени въпроси, както и възможни отговори, авторови становища, варианти и пътища за тяхното решаване.

Актуалността на разглежданата проблематика се определя от наложителните промени свързани с една от ключовите цели на функционирането на повечето съвременни държави, а именно необходимостта от ограничаване на вредите върху икономиката от изпирането на пари. Това изисква извършване на диагностика на проблема посредством неговото изучаване и на тази база изготвяне на предложения за изработване на превантивни мерки. Актуалността и значимостта на темата са продиктувани и от съществуващите негативни макроикономически последици върху икономиката. Тези неблагоприятни резултати се изразяват в безпричинно увеличение на търсенето на имоти, възникване на рискове за събираемостта на данъци, опорочаване на законните търговски операции, предизвикване на нестабилност в международните капиталови потоци, чести промени на валутните курсове, поради непредвиденото и неочаквано трансгранично прехвърляне на активи и др. Успешните опити за изпиране на пари насърчават корупцията и престъпността и подкопават демокрацията и върховенството на закона. За постигане на тези цели на национално и наднационално ниво докторантката предлага да се предприемат мерки срещу изпирането на пари, чрез които да се активира контролът, който следва да бъде упражняван.

3. Познаване на проблема

Авторката е показала добри умения за самостоятелно научно изследване. Тя много добре познава изследваната проблематика, както в теоретичен, така и в практически аспект. Многоаспектното разглеждане на проблемите разкрива нейните познания в тази сфера на науката и познанието.

4. Методика на изследването

За решаване на изследователския проблем са използвани сравнителен анализ, исторически и систематичен подход, дедукция, индукция, логически анализ, като са използвани следните средства: наблюдение и извеждане на тенденции; анализ на нормативните актове, регулиращи обществените отношения в тази сфера; обзор на съществуващите теоретични разработки по темата. Избраната методика на изследване позволява постигането на поставената цел и дава адекватен отговор на задачите, поставени и решени в дисертационния труд. Методологията се базира на институционален, институционално-исторически, критичен и сравнителен анализ. Включен е и набор от изследователски средства като литературен обзор, схематично и графично представяне на тенденции, систематизиране на данни и прогностични оценки.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от: увод, изложение в три глави, заключение, списък с използвана литература и 1 приложение. Основният текст обхваща 177 страници и съдържа 2 таблици, 7 фигури, 1 анкета, 1 приложение. Използваната литература обхваща: общо 247 източника, от които: 61 български литературни източника, 20 чуждестранни литературни източника, 59 нормативни източника, 28 източника като доклади, стенограми и други свързани с темата и 79 интернет източника. Представената дисертация има подчертана теоретична и приложна значимост, базирана на авторовите изследвания в разгледаната област. Добре изградената монолитна структура на съдържанието е позволила да се развият теоретичните, методологичните и практико - приложните трактовки в логически обвързана последователност и разбираемост на иначе сравнително по-сложната материя и терминология на разглежданата проблематика.

Дисертационния труд се характеризира със задълбоченост, комплексност, високо ниво на познаване на материята, научна логика в представянето на изследователските резултати, с коректно адаптиране на съществуващи методологии и методически решения, с адекватна

емпирична аргументация на защитаваната теза и предлаганите решения. Това го прави сравнително лесно приложим и използваем.

Запознаването с дисертацията позволява да се прецени, че целта на изследването е постигната, а произтичащите от нея задачи са получили адекватни решения. Ключовата теза на представената работа е доказана а именно, че подобряването на икономически показатели на България и достигането до реалната ѝ икономическа конвергенция със страните членки на ЕС не може да се осъществи без провеждането на комплексен многоцелеви процес, насочен към отваряне на институционалната структура и подобряване на институционалните характеристики.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В дисертационен труд се съдържат научно – приложни резултати с характер на приноси. Приемам предоставените от автора научни приноси и съм съгласен с формулировката им.

Научният и практически принос на представената работа се основава на следните елементи:

1/ Извършеното историческо проследяване в развитието на правната уредба по отношение прането на пари.

2/ Направено е аргументирано предложение за трансформиране на националната Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване” в самостоятелен орган в държавната администрация, което би довело до подобряване на ефективността от нейната работа.

3/ Изведената необходимост от създаване в държавите членки на уеднаквена структура на органите, които осъществяват надзор върху изпирането на пари с цел улесняване на взаимодействието между тях.

4/ Систематизация на действията, на ограничен кръг лица от нефинансовия сектор, които да се предприемат от тях за идентифициране на клиентите, техните собственици и финансовите им канали. Предложени са конкретни индикатори и техники, чрез които същите групи лица от нефинансовия сектор да предотвратят изпирането на пари.

5/ Посочена е необходимостта от изработването и приемането на стратегия на национално ниво, която да е насочена срещу нетърпимост на обществото към изпирането на пари.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представени са достатъчно количество научни публикации – общо 6 броя. Те са както самостоятелни, така и в съавторство. Свързани са с темата на дисертационния труд. Д А именно: Кавръкова, П., доклад на тема: „Два актуални метода за изпиране на пари“, София, УНСС, 15-та Международна научна конференция на младите учени на тема: „Икономиката на България и Европейския съюз: кръгова икономика и корпоративна социална отговорност“, организирана от ФСФ на УНСС, на 22.11.2019 г., публикувана на диск. Кавръкова, П., статия, „За някои мерки срещу изпирането на пари“, София, сп. Актив, счетоводна матрица, списание за професионалисти в областта на счетоводството, финансите и осигуряването. ISSN 1314-3484 /print/, изд. Доби прес, бр.12, 2019 г., с.23-31. Кавръкова, П., статия „Модели и схеми, прилагани при изпирането на пари в нефинансовия сектор“, сб. XIII rd International Scientific Conference - Knowledge capital in the future, December -13-15 2019, Bansko, Bulgaria, International Journal, vol.35, p. 345-342. Кавръкова, П., Доклад на тема: „Показатели за контрол при изпирането на пари от физически лица и неправителствени организации“, заявен за участие в Националната студентска и докторантска конференция "Икономически предизвикателства пред България (2021-2023 г.) - устойчивост и рискове", ВУЗФ проведена на 23 април 2021 г. Докладът е публикуван в издание на ВУЗФ, ISBN 978-619-76-22-05-8, стр. 367-376. Кавръкова, П., статия, „Изпирането на пари- доколко обществото е информирано“, София, сп. „Актив счетоводна матрица“, списание за професионалисти в областта на счетоводството, финансите и осигуряването. ISSN 1314-3484 /print/, изд. Доби прес, бр.5, 2021 г., с.23-31. Ценова, Л., Кавръкова, П., статия: „Защитни мерки за лицата докладващи за изпирането на пари“, сб. „Членството на България в ЕС: 14 години по-късно“, катедра „МИО и бизнес“ към факултет „Международна икономика и политика“, 2021 г., УНСС /под печат в издателството на УНСС- приложение: служебна бележка.

8. Лично участие на докторанта

Не са установени форми на плагиатство.

9. Автореферат

Авторефератът отразява съдържанието на дисертацията, като съдържа в себе си необходимата информация и акценти от проведеното изследване. В него коректно и цялостно е представена дисертацията, приносните моменти и основните изводи в текста.

10. Критични забележки и препоръки

След подробното ми запознаване с представения дисертационен труд не установих наличието на съществени пропуски, неточности или противоречия. Може би някои постановки по изследваната проблематика не съвпадат с моите схващания, но това са персонални трактовки и интерпретации на кандидатката и те могат да бъдат защитени от нея. Затова смятам, че те не оказват влияние върху общата ми положителна оценка и не омаловажават научните постижения на кандидатката. Ето защо бележките ми имат по-скоро насочващ и препоръчителен характер за бъдещите му изследвания, а именно:

- на места намирам реализирано голямото желание на кандидатът да ни поднесе колкото е възможно по-богато съдържание, което води до разпиляване в не винаги подходящи детайли;
- някои схеми, таблици и графики, макар и много грижливо и обосновано изработени, биха могли да се експлоатират по задълбочено.

11. Лични впечатления

Нямам лични впечатления от докторанта.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника.

Кандидатката познава не само научната литература и постижения в тази област, но и самата практика. Резултатите от изследването са представени логично, разбираемо и нагледно. Считаю, че изводите от анализа в дисертационния труд следва да бъдат разгледани и взети под внимание от изследователите в България.

На база посочените положителни резултати, както и характера на критичните ми бележки в качеството им на препоръки в процеса на бъдещата научно – изследователска

дейност на кандидата давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Полина Кавръкова в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика.

.....17,05,2022 г.

Рецензент:

(подпис)

доц. д-р Радостин Вазов